

Társaskör, kaszinó, wellness Salon, Casino, Wellness

ERZSÉBET SZÁLLÓ FELÚJÍTÁSA ÉS BŐVÍTÉSE, PAKS – FEJÉRDY PÉTER YBL DÍJ 2011
THE RECONSTRUCTION AND EXTENSION OF HOTEL ERZSÉBET, PAKS

Építész / architect: FEJÉRDY PÉTER, BARTÓK ISTVÁN, FÖLDES LÁSZLÓ, KERN ANDREA, KLENK CSABA Szöveg / text: GERLE JÁNOS
Fotók / photos: MÁTÉ GÁBOR, GERLE JÁNOS, FEJÉRDY PÉTER

Alig van olyan régi paksi képeslap, amelyen ne tűnne föl a főutca tengelyére épült Erzsébet szálló túlméretezett klasszicista homlokzata. De nemcsak ettől lett a város emblematikus épülete: a korai polgárosodás emléke száz éven át megőrizte eredeti funkcióját a társasági élet legfontosabb színhelyeként.

Alol irva bizonyítottam hogy a Paksi Bikacsi és Gerjeni Regále jövedelmek már 1840ik évi Szt György naptól fogva, az illető Földes uraságok között fel nem osztatván, hanem mindig a közös költségekre jelesen a nagy vendég fogadó építtésére a Dunai töltsre és más illyenekre fordított és fizetődött ki.

kelt Pakson 8ber 11én 846 Fiáth (?) Jánosuradalmi pénztárnok

A paksi és környékbeli uradalmak gazdái így alapozták meg az országban elsők között megnyílt kaszinót (értsd: társaskör) is magába fogadó Erzsébet szállót. Az egykori uraságok portréi most a Paksi Atomerőmű konferenciaközpontjának vendégeire tekintenek le a falakról, hála az erőmű által végeztetett építéstörténeti kutatások gazdag eredményének és a belső berendezést tervező Frank György leleményének. A faldekorációt adó különféle felnagyított dokumentumok között (a jövő számára ott vannak a felújítás tervei is) az új szállodai szárny szobáit egy régi paksi kéziratos szakácskönyv süteményreceptjei díszítik, néhányuk meg is vásárolható az új cukrászda különlegességeként. A szálló megújulása egy kortárs szakmai összefogás eredménye, a tervpályázaton a

zsúri szokatlan, ám nagyon is megszívlelendő döntést hozott: a három, egymástól szétválasztható, de komoly együttműködést igénylő feladatot önállóan értékelve három műtermet bízott meg a tervezéssel. Kern Andrea és Klenk Csaba paksi irodája tervezte a régi épület átalakítását, Fejérdy Péter és Bartók István az új szállodaszárnyat, a Földes és Társai Építésziroda a cukrászda-kávéház épületét. Az atomerőmű, a hetvenes években történt, és az állagmegóvás mellett az utolsó autentikus részeket is eltüntető felújítástól eltérően hatvan éven át romló, utoljára képtárként működő (pótlására épült fel Kiss Gyula és Járomi Irén új paksi képtára) épület megvásárlásával és teljes felújításával, bővítésével visszaadta a város közönségének egykori büszkeségét és gondoskodott saját reprezentációs igényeinek kielégítéséről is. A konferenciaközpont, a lakosztályokként kialakított vendégszobák, a földszinti boltozatok alatt újjáalakított étterem jól illeszthető volt az eredeti belső struktúrához, a tervezőknek sikerült a korábbi torzításokat megszüntetve újraidézni a késő reformkor hangulatát. Az új szárny megépítésével, a környezet tagolásával sikerült visszahozni a szállónak a városszövetben egykor be-

töltött szerepét. A szükséges belsőépítészeti rekonstrukciókkal a lépcsőház tere újra elfoglalta helyét a legnemesebb klasszicista terek sorában.

Az eredeti városszerkezet a hetvenes években pótolhatatlan károkat szenvedett, ezért volt különösen fontos a belső udvar határainak határozott kijelölése, a régi szálló kapualjának megnyitása (amely sajnos jelenleg nem kapuja az együttesnek), az új szárnyal egy új belső kert kialakítása és a Duna-partra vivő utca mellett a kivitelezés során végül lebontott régi épület kontúrjainak pontos megőrzése, hogy a cukrászda a kisvárosi beépítést megőrizze. (Visszaállításáért az építészek közös küzdelmet vívtak az építetővel.)

A régi szálloda fogadóból négycsillagos szállodává lépett elő, a feltételezett egykori puritán berendezésének helyén az új lakosztályokat most olasz készbútorokból és egyedi kiegészítő mobilákból álló korszerűsített empire enteriőrök alkotják. A túlformált csillárok kivételével egységes és egyenletesen magas színvonalú belsőket eredményezett a tervezőket támogató beruházói bőkezűség. A harmonikusan kialakított belső kert két térfala, a klasszicista épület és az új szárny között izgalmas feszültséget teremtett a tömegével, arányaival a szállóhoz igazodó új szállórész eltolt ablakoztatása. Utcára néző franciaerkélyei a Duna-parti faszor látványával nagyon vonzó atmoszférájú szobákat eredményeztek. Formanyelve a kertre a Duna felé lezáró wellness-szárnyban bontakoztatja ki igazi értékeit. A római és török fürdőskultúra hagyományos térformáit sorolja egymás mellé (írások dokumentumok szerint törökkori szeráj állt ezen a helyen), leginkább megrendítő a lépcső alá helyezett hidegvizes medence ferde mennyezetével. A boltozott és kupolás tereket kívülről lezáró kőpiramis a kertből hozzá felvezető lépcsővel ritkán ennyire meggyőző építészeti archetípus. Ez nagyrészt a fürdő rész egységes homokkő építőanyagának köszönhető, amely eleve időtlenné teszi az egyszerű geometriai alapformákból szerkesztett tereket. Monumentalitását oldja a kertre néző hatalmas üvegfelület és a Duna felőli fal apró ablakainak felületjéteka.

A klasszicista homlokzat és az archaizáló wellness-szárny között jó átmenetet képez a cukrászda hagyományos tömegével és modern nyílásrendjével. Egybenyitott belső tere (az emeleti, intim fogyasztótér jól elkülöníthető a földszinti, forgalmas kiszolgálástól) sajátosan új térbeli világot kínál a régi, „kibelezett” épület külső kontúrjai között. Itt is meghatározó elemek a szállodában, konferenciaközpontban is szerencsésen alkalmazott hatalmas kupolás lámpatestek, amelyek oldják a merev formákat. Ahogy megújult a szálloda, a közvetlen mellette lévő – a 6-os út túloldalán húzódó – valamikori fényét nyomokban, rettenetes épületroncsok között őrző Duna-partnak is ideje lenne feltámadnia.

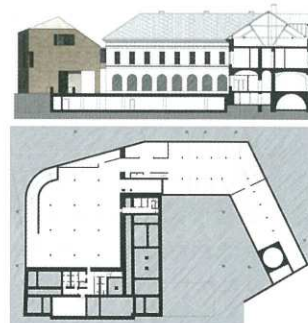
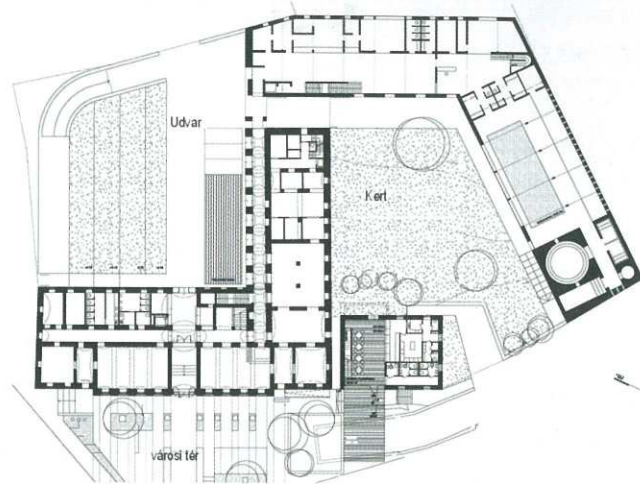

There is hardly any old picture postcard of Paks from which the oversized Neo-Classicist elevation of Hotel Erzsébet built on the axis of the main street is missing. It is not the only reason why the building has grown into an iconic one of the town: as a relic of the early phase of the rise of the middle class it has preserved its original function for a century now as the most important venue of social life here.

This was how landowners of Paks and its vicinity founded Hotel Erzsébet also housing the casino (that is a social club) opened as one of the first ones in the country. Some of the portraits of these gentlemen still grace the walls in the conference centre of the nuclear power-plant of Paks as a result of the research into architectural history ordered by the power station and owing to the inventiveness of György Frank, the designer of the interiors. Among the enlarged documents used as wall decoration in the rooms of the new hotel wing one can find the recipes of cakes taken from an old local handwritten cookbook, some of which can be bought at the new patisserie as a specialty (and for the future generations there are also the designs of reconstruction).

The rebirth of the hotel is the result of a contemporary professional cooperation as the jury of the tender made a highly unusual decision which is well worth considering: assessing the three different and separable task needing intensive cooperation they commissioned three studios to make the designs. Thus Andrea Kern's and Csaba Klenk's Paks-based office was in charge of the remodelling of the old building, Péter Fejérdy and István Bartók of the new hotel wing, whilst Földes and Co. of the building housing the patisserie and the café. Apart from the construction of the power-station, the reconstructions made in the 1970s removed the very last authentic details whilst preserving the structure the building had been left to dilapidate for some sixty years. The last function it had was to house an art gallery (it was replaced the new one by Gyula Kiss and Irén Járomi). By purchasing the building, reconstructing and extending it as a whole the town returned its former pride to the audience whilst also meeting its own representative needs. It was an easy task to adjust the spare rooms also suited to function as suites, the remodelled restaurant beneath the vaultings to the original inner structuring, and designers managed to evoke the atmosphere of the late reform age whilst doing away with the former deformations. By constructing the new wing and articulating the environment the hotel was reintegrated into the fabric of the town preserving its original function within it. With the necessary interior reconstructions the space of the stairhall reoccupied its place amongst the noblest and finest Neo-Classicist ones.

Generáltervező / architecture: Fejérdy és Bartók Építészeti Kft.
 Generál tervező és új szállodai szárny / general design and architecture of the new part of hotel: Bartók István, Fejérdy Péter
 Építész munkatársak / fellow architects:
 Benárd Aurél, Bojti Anna, Natta Anikó, Tatár Balázs
 Építészek (régii szálloda) / architects of the old hotel parts:
 Kern Andrea, Klenk Csaba – Kern és Klenk Építészeti Bt.
 Építészek (kávéház) / architects of the Café: Földes László, Gönczi Orsolya, Balogh Csaba
 Földes és Társai Építésziroda Kft:
 Építészek (új hotel épület) / architects of the new hotel:
 Teremgarázs tartószerkezet / structure of the garage:
 Baskó Ottó, Becker Ádám – Baskó Építészeti és Mérnöki Bt.
 Hotel épület tartószerkezet / structure of the hotel:
 Volkai János, Szikszainé Pintér Margit – TM Janeda Kft.
 Épületszerkezetek-szigetelés / structure, insulation: Kakasy László, Dobszay Gergely, Kuntner Ferenc – Kakasy és Társa Kft.
 Régi szálloda tartószerkezet / structure of the old hotel: Kern József
 Kávéház tartószerkezet / structure of the café:
 V. Nagy Zoltán – Lendvai Mérnökiroda
 Belsőépítészet / interior design: Frank György – Arma Bt.
 Üveg munkák / glass works:
 Baróthy Anna, Kolozsvári Csenge – Szövetség 39.
 Függönyök / curtains: Szabó Zsuzsi
 Épületgépészet / technical installations: Simon Zoltán, Takács Tibor – Paksimon Kft.
 Épületvillamosság / electrical engineering: Kovács György, vanics Zoltán – Provill Kft.
 Kertépítészet / landscape:
 Balogh Péter István, Gyüre Borbála – S73 Kft.
 Külső közmű / outdoor public utilities: Kovács József – Hidrosz Bt.
 Út, parkoló / road, parking: Veres Zoltán – Veres és Társa Bt.
 Megbízó / client: Paksi Atomerőmű Zrt.
 Kivitelezés / main contractor: VILLKESZ Kft.